

Wymagania edukacyjne z geografii w klasie 4LO

Treści nauczania	Wymagania
I. Strefowość środowiska przyrodniczego na Ziemi	• wyjaśnia, czym są strefowość i astrefowość • wyjaśnia, z czego wynika strefowość zjawisk przyrodniczych • charakteryzuje strefy oświetlenia Ziemi na podstawie schematu • analizuje rozkład średniej rocznej temperatury powietrza na Ziemi na podstawie mapy • omawia czynniki wpływające na globalną cyrkulację atmosfery • analizuje zróżnicowanie rocznej sumy opadów atmosferycznych na Ziemi • przedstawia zależność między szerokością geograficzną a rozkładem zachmurzenia i występowaniem opadów atmosferycznych na Ziemi • wyróżnia strefy klimatyczne i wskazuje ich zasięg na podstawie mapy • podaje czynniki wpływające na długość okresu wegetacyjnego • porównuje długość okresu wegetacyjnego w poszczególnych typach klimatu • omawia rozmieszczenie gleb na Ziemi na podstawie mapy • analizuje intensywność poszczególnych rodzajów wietrzenia w różnych szerokościach geograficznych • przedstawia zależność między rodzajem gleb a roślinnością strefową • omawia czynniki kształtujące strefowość biomasy • przedstawia zasoby biomasy na Ziemi z wykorzystaniem mapy • przedstawia zależność między występowaniem zasobów biomasy a strefami klimatycznymi • wymienia czynniki astrefowe • wyjaśnia, w jaki sposób astrefowe czynniki przyrodnicze modyfikują przebieg zjawisk strefowych na Ziemi • analizuje wpływ prądów morskich na rozkład temperatury powietrza i opadów na Ziemi • omawia wpływ rzeźby terenu i wysokości nad poziomem morza na rozkład temperatury powietrza i opadów na Ziemi • przedstawia zależność między rodzajem skał a typami gleb i składem gatunkowym szaty roślinnej • przedstawia zależność między warunkami wodnymi a glebami i formacjami roślinnymi • przedstawia powiązania między poszczególnymi komponentami środowiska przyrodniczego • identyfikuje na przykładach współzależności między elementami środowiska przyrodniczego w strefach klimatyczno-roślinno-glebowych: od równikowej do polarnych • charakteryzuje strefy klimatyczno-roślinno-glebowe na Ziemi • podaje przykłady astrefowego zróżnicowania środowiska przyrodniczego • przedstawia warunki występowania astrefowych formacji roślinnych • przedstawia główne prawidłowości dotyczące rozmieszczenia zwierząt na Ziemi
II. Problemy środowiskowe współczesnego świata	• wyjaśnia, czym jest geozagrozenie • wymienia przykłady geozagrożeń • przedstawia na podstawie tabeli podział geozagrożeń ze względu na przyczynę • wskazuje główne regiony występowania geozagrożeń • przedstawia główne powiązania geozagrożeń ze sferami Ziemi na podstawie schematu

- wyjaśnia znaczenie terminów: *katastrofa naturalna*, *klęska żywiołowa*
- przedstawia narzędzia umożliwiające skuteczne prognozowanie zasięgu katastrof
- omawia rolę ISOK w ograniczaniu zagrożenia powodziowego
- wyjaśnia, na czym polega teledetekcja geozagrożeń
- wykazuje znaczenie CEMS dla krajów zagrożonych kataklizmami
- wymienia sposoby ostrzegania przed klęskami żywiołowymi w różnych krajach
- wyjaśnia, czym są geozagrożenia meteorologiczne i geozagrożenia klimatyczne
- podaje przykłady zagrożeń meteorologicznych i klimatycznych
- charakteryzuje zagrożenia meteorologiczne: cyklony tropikalne i trąby powietrzne z wykorzystaniem map i infografik
- wymienia obszary występowania zagrożeń meteorologicznych na podstawie mapy
- wymienia skutki zagrożeń meteorologicznych
- przedstawia inne zagrożenia meteorologiczne
- proponuje działania ograniczające skutki zagrożeń meteorologicznych
- wymienia czynniki naturalne wpływające na zmiany klimatu na Ziemi
- omawia zmiany klimatyczne przed rewolucją przemysłową na podstawie wykresu
- omawia przyczyny współczesnego globalnego ocieplenia
- omawia antropogeniczne źródła gazów cieplarnianych na świecie na podstawie wykresu
- omawia wpływ dodatnich sprzężeń zwrotnych na tempo globalnego ocieplenia na podstawie wykresu
- przedstawia zmiany zasięgu pokrywy leśnej na świecie na podstawie mapy
- przedstawia wpływ wylesienia na zmiany klimatu
- wymienia globalne skutki zmian klimatu
- omawia wpływ zmian klimatu na gospodarkę człowieka
- omawia skutki zmian klimatu dla obszarów okołobiegunowych i wysokogórskich
- wskazuje na mapach obszary współcześnie zlodzone
- ocenia wpływ zmian klimatycznych na zasięg pokrywy lodowej
- przedstawia sposoby przeciwdziałania zmianom klimatycznym
- wymienia zagrożenia geologiczne
- omawia przyczyny trzęsień ziemi i erupcji wulkanów oraz powstawania tsunami i lejów krasowych
- wskazuje na mapie regiony występowania geozagrożeń geologicznych
- charakteryzuje zagrożenia wynikające ze zjawisk i procesów geologicznych
- omawia skutki zagrożeń geologicznych
- opisuje działania ograniczające skutki zagrożeń geologicznych
- przedstawia naturalne i antropogeniczne przyczyny erozji gleb
- wymienia obszary o największej degradacji gleb na podstawie mapy
- przedstawia konsekwencje erozji i degradacji gleb na świecie
- wyjaśnia pojęcie pustynnienia
- wskazuje na mapie pustynie i obszary zagrożone pustynnieniem
- podaje przyczyny pustynnienia

	• prezentuje skutki pustynnienia na wybranych przykładach • proponuje sposoby zapobiegania intensywnej erozji gleb i pustynnieniu • omawia zasoby wodne na Ziemi • przedstawia zmiany odnawialnych zasobów wody w wybranych krajach na podstawie wykresu • omawia przyrodnicze i antropogeniczne przyczyny ograniczonych zasobów wodnych na Ziemi • wskazuje obszary nadmiarów i niedoborów zasobów wodnych • wyjaśnia, czym jest ślad wodny • przedstawia odnawialne zasoby i całkowite zużycie wody na świecie na podstawie mapy • ocenia skalę niedoboru wody w przyszłości • prezentuje działania wspomagające racjonalne gospodarowanie wodą • wyjaśnia, czym jest bioróżnorodność • omawia stan bioróżnorodności na Ziemi • omawia znaczenie bioróżnorodności dla środowiska przyrodniczego • podaje przyczyny zmniejszania się bioróżnorodności • przedstawia działania na rzecz ochrony różnorodności biologicznej • wyjaśnia, czym jest georóżnorodność • wymienia miary georóżnorodności • przedstawia przestrzenne formy ochrony georóżnorodności
III. Uwarunkowania przyrodnicze gospodarczej działalności człowieka	• wymienia warunki przyrodnicze decydujące o rozwoju rolnictwa • wykazuje związek między warunkami klimatycznymi a rodzajem uprawianych roślin na przykładzie wybranego regionu świata • przedstawia zależność między wysokością nad poziomem morza a obszarami upraw i chowu zwierząt na podstawie mapy tematycznej • omawia zależność między żyznością gleb i zasobami wodnymi a obszarami upraw • omawia wpływ warunków wodnych na strukturę upraw i chowu zwierząt na świecie • omawia wpływ surowców mineralnych na rozwój przemysłu • przedstawia zmiany znaczenia wybranych surowców mineralnych • przedstawia rozmieszczenie wybranych surowców energetycznych na świecie na podstawie mapy tematycznej • omawia wpływ wydobycia ropy naftowej, gazu ziemnego, węgla kamiennego, rud miedzi, złota i diamentów na rozwój gospodarczy państw • podaje przykłady krajów, w których strukturze eksportu duży udział mają surowce mineralne • wyjaśnia związek między występowaniem surowców mineralnych a kierunkiem rozwoju przemysłu i strukturą towarową handlu zagranicznego • przedstawia zmiany znaczenia czynników przyrodniczych dla rozwoju społeczno-gospodarczego regionów w przeszłości i w XXI w. • podaje przykłady przyrodniczych ograniczeń działalności gospodarczej • przedstawia obszary występowania przyrodniczych ograniczeń działalności gospodarczej • wskazuje sposoby przełamywania ograniczeń przyrodniczych przez człowieka na przykładzie infografiki dotyczącej Norylska oraz schematu dotyczącego pozyskiwania ropy naftowej • omawia ideę zrównoważonego rozwoju • dostrzega zależność między rozwojem społeczno-gospodarczym państw a zrównoważonym rozwojem • prezentuje przykłady pokonywania przyrodniczych ograniczeń działalności gospodarczej i ocenia ich zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju • przedstawia zmiany znaczenia czynników przyrodniczych dla rozwoju społeczno-gospodarczego regionów w przeszłości i w XXI w.

	• omawia zmiany na mapie politycznej świata w XXI w. na podstawie mapy
IV. Problemy polityczne współczesnego świata	• przedstawia przebieg przemian ustrojowych i gospodarczych w Europie po 1989 r. • przedstawia i ocenia skutki przemian ustrojowych i gospodarczych w Europie po 1989 r. • określa wpływ przemian ustrojowych i gospodarczych na społeczeństwo • omawia wpływ transformacji systemowej na gospodarkę wybranych państw • omawia główne założenia funkcjonowania Unii Europejskiej • przedstawia główne problemy gospodarcze i społeczne UE • analizuje problemy związane z bezpieczeństwem energetycznym i polityką ekologiczną w Unii Europejskiej • wyjaśnia znaczenie terminu <i>terroryzm</i> • omawia skalę terroryzmu w XXI w. oraz główne metody działania terrorystów • podaje przykłady ataków terrorystycznych w Europie i na świecie
V. Problemy społeczne współczesnego świata	• omawia zmiany liczby ludności świata w XX i XXI w. na podstawie wykresu i mapy • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksplozja demograficzna</i>, <i>implozja demograficzna</i> • podaje główne przyczyny eksplozji demograficznej i implozji demograficznej • omawia skutki eksplozji demograficznej i implozji demograficznej • przedstawia obszary występowania eksplozji demograficznej i implozji demograficznej na podstawie mapy • wymienia kraje o największym udziale ludności w wieku 65 lat i więcej w społeczeństwie • określa przyczyny starzenia się społeczeństw • omawia wpływ procesów starzenia się społeczeństw na życie społeczne i gospodarkę, ze szczególnym uwzględnieniem Europy • klasyfikuje migracje wg wybranych kryteriów • wymienia czynniki wpływające na decyzję o migracji w podziale na czynniki przyciągające i czynniki wypychające • charakteryzuje przebieg ważniejszych historycznych i współczesnych fal migracji na świecie • wyróżnia problemy związane z migracjami dobrowolnymi i przymusowymi w skali globalnej i krajowej • omawia pozytywne skutki migracji • wyjaśnia znaczenie terminu <i>uchodźstwo</i> • wskazuje współczesne kierunki przemieszczania się uchodźców na podstawie danych statystycznych • omawia problemy związane z uchodźstwem w skali globalnej i krajowej • podaje przykłady działań podejmowanych w związku z problemem uchodźstwa przez społeczność międzynarodową • omawia migracje spowodowane zmianami klimatycznymi • wyjaśnia znaczenie terminu <i>bezrobocie</i> • określa wielkość bezrobocia za pomocą współczynnika (stopy) bezrobocia • omawia zróżnicowanie przestrzenne stopy bezrobocia na świecie na podstawie mapy • analizuje przyczyny bezrobocia w krajach wysoko rozwiniętych i słabo rozwiniętych gospodarczo • omawia pozytywne i negatywne skutki bezrobocia dla społeczeństwa i gospodarki • omawia problem bezrobocia wśród młodych ludzi • analizuje zmiany stopy bezrobocia młodych w krajach UE na podstawie wykresu • przedstawia różnice między stopą bezrobocia ogółem a stopą bezrobocia młodych w wybranych państwach • wyjaśnia znaczenie terminu <i>praca dzieci</i>

	• podaje przyczyny podejmowania pracy przez dzieci • przedstawia liczbę i strukturę pracujących dzieci wg wieku w poszczególnych regionach świata na podstawie wykresu • omawia problem wykorzystywania pracy osób w krajach o niskich kosztach pracy • wyjaśnia, na czym polega prawo do wolności religijnej • wymienia formy nietolerancji • omawia przykłady nietolerancji na świecie • przedstawia skutki dyskryminacji rasowej, ksenofobii i innych form nietolerancji • przedstawia przykłady wpływu wykluczania grup ludności na życie społeczne i gospodarcze państw • uzasadnia potrzebę przeciwdziałania dyskryminacji rasowej, ksenofobii i innym formom nietolerancji na świecie • omawia przykłady sposobów przeciwdziałania dyskryminacji rasowej, ksenofobii i innym formom nietolerancji na świecie
VI. Zróżnicowanie jakości życia ludności na świecie	• wyjaśnia znaczenie terminu <i>jakość życia</i> • wymienia rodzaje oceny jakości życia • analizuje schemat przedstawiający hierarchię potrzeb ludzkich • opisuje kategorie obiektywnej i subiektywnej oceny jakości życia • wyjaśnia różnice między subiektywną i obiektywną oceną jakości życia • analizuje wskaźniki obiektywnej oceny jakości życia • analizuje zróżnicowanie wartości HDI na świecie na podstawie mapy tematycznej i danych statystycznych • podaje przyczyny zróżnicowania obiektywnej oceny jakości życia • przedstawia zmiany subiektywnej oceny jakości życia w wybranych krajach • omawia przyczyny zróżnicowania jakości życia na świecie • przedstawia konsekwencje zróżnicowania jakości życia na świecie • charakteryzuje na przykładach kraje o wysokiej i niskiej jakości życia • wyjaśnia, czym jest właściwie odżywianie się • omawia przestrzenne zróżnicowanie stopnia zaspokojenia norm żywieniowych na podstawie mapy tematycznej • opisuje czynniki wpływające na stopień zaspokojenia norm żywieniowych • analizuje zróżnicowanie wartości energetycznej dostępnej żywności na świecie na podstawie mapy tematycznej • wymienia rodzaje zagrożeń życia ludzi • wymienia czynniki wpływające na stan zdrowia ludności na podstawie wykresu • omawia najważniejsze zagrożenia życia w wybranych regionach świata • wymienia rodzaje chorób • charakteryzuje wybrane choroby zakaźne i pasożytnicze na podstawie map tematycznych • omawia sposoby rozprzestrzeniania się chorób zakaźnych i pasożytniczych • opisuje choroby niezakaźne • wymienia czynniki wywołujące choroby niezakaźne • podaje skutki występowania chorób • omawia na podstawie danych statystycznych wpływ środowiska i jego degradacji na zdrowie człowieka • przedstawia czynniki wpływające na stan zdrowia społeczeństw i jakość usług medycznych na świecie • analizuje zróżnicowanie dostępu do usług medycznych na świecie na podstawie mapy tematycznej • proponuje działania na rzecz zapobiegania chorobom i ich zwalczania

	• wymienia zagrożenia życia inne niż choroby • wykazuje na podstawie danych statystycznych zależność między poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego a występowaniem poszczególnych rodzajów zagrożeń życia • wyjaśnia, czym jest poczucie bezpieczeństwa • wymienia czynniki wpływające na poczucie bezpieczeństwa • analizuje zmiany poczucia bezpieczeństwa mieszkańców wybranych regionów świata na podstawie mapy tematycznej • przedstawia na podstawie wykresu największe zagrożenia w życiu codziennym • analizuje liczbę zgonów w wyniku wypadków drogowych w różnych regionach świata na podstawie danych statystycznych i mapy tematycznej • przedstawia zagrożenie przestępczością w różnych regionach świata • opisuje zagrożenia związane ze zmianami klimatycznymi oraz z klęskami żywiołowymi • analizuje poczucie bezpieczeństwa i postrzeganie różnych zagrożeń w wybranych regionach świata i grupach społecznych na podstawie wyników badań ankietowych • opisuje ogólny system edukacji na świecie • analizuje przebieg edukacji formalnej na trzech poziomach na podstawie schematu • charakteryzuje mierniki uczestnictwa w edukacji formalnej na świecie • omawia zróżnicowanie zaspokojenia potrzeb edukacyjnych na świecie na podstawie danych statystycznych i mapy tematycznej • wyjaśnia znaczenie terminu <i>analfabetyzm</i> • wyjaśnia, czym jest wskaźnik analfabetyzmu • analizuje zróżnicowanie wartości wskaźnika analfabetyzmu na świecie na podstawie mapy tematycznej • określa przyczyny zróżnicowania zaspokojenia potrzeb edukacyjnych • dyskutuje na temat skutków zróżnicowania poziomu zaspokojenia potrzeb edukacyjnych w wybranych regionach świata
VII. Problemy gospodarcze współczesnego świata	• wymienia czynniki wpływające na poziom rozwoju gospodarczego państw • omawia zróżnicowanie wartości PKB <i>per capita</i> na świecie na podstawie mapy tematycznej • omawia na wybranych przykładach państwa o najwyższej i najniższej wartości PKB <i>per capita</i> • charakteryzuje problemy społeczno-gospodarcze najbiedniejszych i najbogatszych państw świata • podaje przyczyny dysproporcji w rozwoju gospodarczym państw i regionów świata • przedstawia skutki dysproporcji w rozwoju gospodarczym państw i regionów świata • omawia przestrzenne zróżnicowanie zadłużenia państw świata na podstawie mapy tematycznej • wyjaśnia, na czym polega międzynarodowa pomoc rozwojowa • przedstawia rodzaje pomocy rozwojowej • omawia na podstawie danych statystycznych zmiany wielkości oficjalnej pomocy rozwojowej • wymienia państwa, które otrzymały środki w ramach oficjalnej pomocy rozwojowej na podstawie mapy tematycznej i danych statystycznych • wymienia przykłady organizacji niosących pomoc rozwojową najbiedniejszym krajom • omawia działania (inne niż podejmowane w ramach pomocy rozwojowej) mające na celu zmniejszenie dysproporcji w rozwoju gospodarczym państw • omawia zmiany w sposobach udzielania pomocy rozwojowej w różnych regionach świata • omawia założenia i realizację Milenijnych Celów Rozwoju • wyjaśnia, czym są korporacje międzynarodowe • omawia główne cele rozrastania się korporacji • omawia rozwój korporacji na przykładzie The Walt Disney Company

	• przedstawia wpływ polityki na rozwój korporacji międzynarodowych• przedstawia rozmieszczenie największych firm świata na podstawie mapy• podaje przykłady korporacji i ich kraje macierzyste• wymienia główne branże, w których działają największe korporacje międzynarodowe• omawia pozytywne i negatywne skutki gospodarczej działalności korporacji międzynarodowych• podaje przykłady wpływu korporacji na politykę• przedstawia skutki wpływu korporacji międzynarodowych na środowisko• ocenia wpływ korporacji na społeczeństwo